

تمامی روایات معصومین(ع) تفسیر مأثور است

تفسیر مأثور دچار گونه‌ای محدودنگری شده و تفسیر مأثور حقیقی، بسیار وسیع‌تر از تفسیر مأثور رایج و مصطلح است؛ دیدگاه ائمه(ع) آن است که روایات، همه از دامن قرآن کریم و تفسیر آن است.

تمامی روایات معصومین(ع) تفسیر مأثور است/ تفسیر مأثور دچار آفت محدودنگری
تفسیر مأثور دچار گونه‌ای محدودنگری شده و تفسیر مأثور حقیقی، بسیار وسیع‌تر از تفسیر مأثور رایج و مصطلح است؛ دیدگاه
ائمه(ع) آن است که روایات، همه از دامن قرآن کریم و تفسیر آن است.

حجت‌الاسلام والمسلمین محمد عبداللہیان، مدیر مؤسسه معارف اسلامی امام رضا(ع)، در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)،
به بیان سخنانی درباره گونه‌های تفسیر مأثور پرداخت و اظهار کرد: تفسیر مأثور به معنای تفسیر کردن آیات قرآن کریم به روایات
شریفه و یا به يك نحو به اقوال بزرگان صدر اسلام است.

وی با فرق قائل شدن میان تفسیر مأثور رایج و تفسیر مأثور حقیقی بیان کرد: تفسیر مأثور دچار گونه‌ای محدودنگری شده و تفسیر
مأثور حقیقی، بسیار وسیع‌تر از تفسیر مأثور رایج و مصطلح بوده که ما تاکنون با آن برخورد کرده‌ایم. در تفسیر مأثور رایج، در روایتی
معنای واژه‌های از آیه قرآن روشن و تبیین می‌شود و ما با مراجعه به آن روایت در واقع به تفسیر آن عبارت قرآنی می‌پردازیم.

مدیرمسئول فصل‌نامه قرآنی «#171بینات» افزود: در واقع این تفسیر مأثور بیان مفهومی آیات است که فرد وقتی آیه را می‌خواند و
به مفهوم آن پی نمی‌برد و نمی‌داند که آن آیه چه معنایی دارد، به روایتی که در ذیل آن آیه به ذکر معنای آن مفهوم پرداخته مراجعه
می‌کند تا مقصود از این کلمه در آن آیه را دریابد و پس از مراجعه به آن روایت، معنا و مفهومی که در آن آیه گنجانده شده، برای ما
معلوم و روشن می‌شود و در واقع آن آیه برای ما تفسیر می‌شود.

ائمه(ع) خود می‌فرمودند که ما هرچه می‌گوییم، از قرآن می‌گوییم و شما نشانی گفته‌های ما را از قرآن بخواهید، تا ما در قرآن آن
مطالب را به شما نشان دهیم؛ بنابراین اگر مقداری از روایات را تفسیر مأثور بدانیم و روایات دیگر را خارج از این حیطه بدانیم، این امر
با دیدگاه ائمه(ع) سازگاری ندارد.

مدیرمسئول نشریه قرآنی «#171آفاق نور» پس از ذکر این مقدمه تصریح کرد: اما اگر به معنای حقیقی تفسیر در روایات و به‌ویژه
روایات شیعه مراجعه کنیم، با فضای وسیع‌تری مواجه می‌شویم و به جای يك گونه تفسیر مأثور، به چندین گونه تفسیر مأثور دست
می‌یابیم که همه آنها براساس روایات قابل توضیح و بیان هستند.

حجت‌الاسلام عبداللہیان، در تشریح این مطلب با اشاره به روایتی مشهور از امام صادق(ع) گفت: امام صادق(ع) می‌فرماید: قرآن بر
چند پایه بنا نهاده شده است: عبارت، اشارت، لطایف، حقایق. معنای سخن نورانی امام(ع) آن است که در مطالب قرآن کریم، يك
سری مفاهیم تحت عبارت آن است که این عبارات و الفاظ، آن مفاهیم را در خود جای داده‌اند.

مدیر مؤسسه معارف اسلامی امام رضا(ع) اضافه کرد: این عبارات يك اشاره‌هایی دارند و مطالبی را نیز با اشاره بیان می‌کنند و در خود
عبارات، با آن گونه بیانی خاص، که چنین الفاظی را با این تقدیم و تأخیر و عبارات انتخاب کرده، مطالب و معانی دیگری با عنوان
لطایف آیات تحت آنها گنجانده شده و آخرین مسئله آن است که قرآن و رای عبارات خود دارای حقایقی است.

وی ادامه داد: اگر در هر يك از این چهار محور حدیث و روایت داشته باشیم که یکی از این مطالب را بیان کند، بدان تفسیر می‌گوییم.
تفسیر به معنای پرده برداشتن است؛ یعنی آنچه که آشکار نیست و برای ما مبهم است و ما نمی‌دانیم، پرده از آن برمی‌دارد و آن را به
ما نشان می‌دهد. حال، آنچه که نشان می‌دهد، معانی الفاظ باشد، عبارت؛ اگر ضابطه و رابطه و رای عبارات را نشان دهد، تفسیر
اشارات و به همین منوال تفسیر لطایف یا حقایق می‌شود.

مدیر مسئول نشریه قرآنی «#171بشارت» با بیان این‌که بنابراین ما می‌توانیم تفسیر را به گونه‌های بیشتری توسعه دهیم، عنوان
کرد: سخن ما آن است که هر چه را که قرآن آن را در بر دارد (چه به نحو عبارت، چه به نحو اشارت، چه به نحو لطیفه و چه به نحو
حقیقت)، هر روایت و حدیثی که آن محتوا و نهفته‌های قرآنی را به ما نشان دهد، ما بدان تفسیر مأثور می‌گوییم. اینجاست که
تفسیر مأثور از محدوده عبارات خارج می‌شود و وسعت بسیار زیادی پیدا می‌کند.

وی خاطرنشان کرد: مطلب دوم در باب تفسیر مآثور این است که قرآن موضوعاتی را بیان می‌کند؛ برای نمونه می‌فرماید که «؛متواضع باشید و تکبر نکنید»، گفته می‌شود که معنای آیه روشن است و ابهامی ندارد و در تفاسیر مآثور در ذیل این آیات روایتی نمی‌بینیم. یا در جای دیگر می‌فرماید «؛خدا را بپرستید و بر صراط مستقیم باشید» و در اینجا نیز معنای آیه واضح است و روایتی به عنوان مآثور در ذیل این عبارت نمی‌بینیم.

مدیرمسئول نشریه قرآنی «؛آفاق نور» در تشریح این مطلب اظهارکرد: حال آنکه ما روایات بسیاری داریم که مفاهیم قرآنی تکبر، تواضع و صراط مستقیم را تبیین کرده‌اند. اگر روایتی آمد و چیستی تکبر، اسباب آن و آثار دنیوی و اخروی آن را تبیین کرد، این نیز در واقع تفسیر مآثور است که يك موضوع قرآنی را تفسیر کرده است.

وی با ذکر مثال دیگری در توضیح این مطلب گفت: برای نمونه در قرآن کریم مفهومی با نام امید داشتن به لقاءالله آمده است؛ حال اگر در روایتی معنا، موجبات و موانع لقاءالله تبیین شده بود، آیا این بیان موضوع قرآن و تفسیر مآثور نیست؟! اگر ما تفسیر مآثور را بدین معنا گسترش دهیم که برخی از روایات ما از موضوعات قرآنی (تکبر، یقین، ایمان، علم و ...) پرده برمی‌دارند، مشاهده خواهیم کرد که همه روایات ما در دامنه قرآن هستند.

مدیر مؤسسه معارف اسلامی امام رضا(ع) با بیان این‌که چنین تفسیر مآثوری مراد ائمه(ع) بوده است، بیان کرد: ائمه(ع) خود می‌فرمودند که ما هرچه می‌گوییم، از قرآن می‌گوییم و شما نشانی گفته‌های ما را از قرآن نخواهید، تا ما در قرآن آن مطالب را به شما نشان دهیم؛ بنابراین اگر مقداری از روایات را تفسیر مآثور بدانیم و روایات دیگر را خارج از این حیطه بدانیم، این امر با دیدگاه ائمه(ع) سازگاری ندارد.

حجت‌الاسلام عبداللہیان افزود: دیدگاه ائمه(ع) آن است که روایات و مطالبی که در آن روایات آمده، همه از قرآن و همه از دامن کتاب وحی است و بنابراین اگر روایتی آمد و موضوعی از قرآن کریم را بیان کرد، این نیز تفسیر مآثور می‌شود.